

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1954
ОКТАБЬРЬ
9
СУББОТА
№ 201 (3138)

ӨРТӨЗ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Улуг Октябьрның 37 чыл оюнга алдар кылдыр (1 арын).
Бистинь область (1 арын).
Герман Демократтыг Республиканың беш чыл оюнга алдар кылдыр (1 арын).
Н. Маады.—Партия организациязының ажылын бедик денсеге (2 арын).
П. Бельх.—Совет Тываның 10 чыл оюнга чединишкениң ужуражыр дөөн (2 арын).
П. Горелов.—Школазының интернаттарында ажилче улуг кичөөгөй саалыр (2 арын).
Г. Васильев.—Безде ажил-агыны коллективизаастыры дөөн Коммунистг партиязынын демсели (3 арын).
Совет Эвилелиниң Чазак төлөөлерин Герман Демократтыг Республиканың Президенти Вильгельм Пиктия хүдөөп алганы (4 арын).

КНО-нун Бол Ассамблеязының тоску сессияны (4 арын).
Макс Рейманынң медегелди (4 арын).
Быдат парлага «Тайваньның нейтраллаштыраларының» талаагачыларының дерек кырында сорулгаларының дугайында (4 арын).

ОКТАБЬРЬ МУРНУНУҢ СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫЖЫН УЛАМ КАЛБАРТЫЛ

Октябьрның социалистг Улуг революциязының 37 чыл оюнуң байыраалы бистинь чурттуң ажилчы чоңу ам удавос демделеп эрттирер. Байыраал бүрүзү коммунистг тургузукчуңуңуң бүтү участкаларыңа чаа-чаа чединишкенибиле, күш-ажылчы бөлөктер-биле демделгээр—совет кижилерге чаңча болу берген. Олар Коммунистг партиязының ажилдап кылганы социалистг экономиканы улам иңай өстүрериниң, көдө ажыл-агыйының күштүг көдүрүшкүңүңүң, чоңга аш-чегиниң болгаш гаеттүр барааныңың, чык болгаш аш-чегин улетирүүнүгө чиг-эттиң элбөлкүлүн тургузарының программаны амдыралга чайгышы чок боттандырың турарлар.

Социалистг чарышты өсү барымдаалап тургузуу, ону удурутпайн турар дугайында партия аге организациязын коммунистг чарышты шүтүмчүлөттө таварыштырган. Социалистг чарышты калбартайн, коллективтиң кижигүнериниң чогадыкчы идеякенин, күш-ажылчы көдүрүшкүңүңүң органижаставайн турарыңдан көмүр даш шахтазы өрткөн 9 айларынң бугүдүгө планын күүсетпөөн.

Совет улугтуң чаагай амдыралының дугайында, бистинь ажилче совет облазынчыңа хөгжүдүзүңүң дугайында партия биле чазактың сагыш салымшыкыныңга соруу кирген Тываның ажилчы чоңу күш-ажылчы чаа чединишкенини база чеди ап турар. Совет Тываның 10 чылдың чединишкенин демделгээр, ноябрьның 7-нин хүнүндө Төрөөн чурттуң күш-ажылчы бөлөктер-биле өөртүр дөөн коллектив тургузуу, колхоз, совхоз бүрүзү демселиң турар. Областың бугүдүгө чединишкени болгаш организацияларының азын хөй коллективтери чыл планын Улуг Октябьрның 37 чыл оюнда күүсүдир деп хүдөөлөргө алаш, ам ону боттандырар дөөн чүткүдүтү демселиң турарлар.

Көдө ажыл-агый талазын-биле ап көөргө, күрүнөгө тараа дужааладың Танды, Өвүр, Тес-Хем районнар ам-даа күүсетпөөн, дүжүт ажаап алышыңны Чаа-Хөл, Бии-Хем, Улуг-Хем районнарда онза тожурап турар. Эт, дүк дужааладың дыка хөй районнар күүсетпөөн. Мал кыштагаладышыңны белектер дүкө чептөөн.

Кызылдың аш-чегин комбинатында эш Сериаченкоуң удурткан азын хөй хүнүң оналдаарын 130—150 хуу күүсетпөөн, бугүдүгү үндүргөн продукцияны шынарын бедиктиң турар. Оң амыкш бедик көрүңгүдүр дөөн коллективте социалистг чарыш калбарып турар. Кызылдың автоколхозының чозаачыларының өртүзүдө кохтоларының шаңдырында чаа дүжүтүң тарааның уруга пунктуларының сөөртүңүң дүрүдөдир дөөн чарыш калбарган. Чолаачи эш Илохинин айда 8008 тонна-калометрн күүсүдир оналдадып турган 15 муң чедирген. Эш Морозов абынч оналдадың 138 хуу күүсетпөөн. Кызылдың туу-бу заводунң коллективн туу-бу хөтөөрүн чыл планын күүсетпөөн. Завод күш-ажылчы бугүдүгүдүгүңүң бедиктериниң оналдадың 105 хуу күүсетпөөн, 9 айларынң дүжүзүдө продукцияны бот-үлөшүн 33 хуу чигетпөөн.

Ам сорулга болза, Улуг Октябьрның байыраалыңа алдар кылдыр гаеттүрүңүң болгаш көдө ажыл-агыйың мурнуңа садымган сорулгаларын чединишкениңгү күүсүдир дөөн социалистг чарышты бугүдө чөпчөргө калбартырар болур.

Социалистг чарыш областың көдө ажыл-агыйында база чаагай түңдөөдүр берип турар. Областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белектериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсетпөөн. Дүжүт ажаап алышыңны Эриш район дооскан болгаш Чаа-Хем, Өвүр, Бай-Тайга районнарда ажаап алышыңның темпиз багай аэс чоруп турар. Колхозчу шөдөргө күш-ажылчы бедик бугүдүгүдүгүңүң чедип азынаа, социалистг чарышка олган хүдөөгөдүр адырын-биле күүсүдир турар Бай-Хаас МТС-те Петрозов акылдыклар, Бии-Хем МТС-те Г. Бурак, Шагаан-Арыг МТС-те С. Дамы-Бедик, М. Барбо, Сарыг-Сеп МТС-те С. Чепрасов, Н. Кызыл-оол шыкш мурнакчы механизаторлар хөй.

Дүжүт ажаап алышыңны доран доозарың, үрениң болгаш өске-даа фондустарын уруң амыр, күрүнөгө мал ажилыңдың продукцияларын дужааладың район, колхоз бүрүзү күүсүдир, кыштагалашыңга белектер, ылангыч малга бөдүүн чөмөр белектерин доозарың, дүжүт сурдулгангың планын күүсүдир дөөн областың көдө ажыл-агыйының мурнуңа өске-даа улуг сорулгаң турар турар.

Социалистг чарышты удуртуун бот-тү, төдөргай бугүдүрүң, оң чорудугаламыңа төртүңгүн чаа чүтүдериң, массаның чогадыкчы инициативаның ол доран делкери болгаш бугүдөгө калбаа-биле негерлерни партия, профсоюзла органижацияларының, ажил-агый удурукчуларының хүдөөгө берер болур. Социалистг чарыштың кол принцип болза, хоужаап турарларың мурнакчыларың денселиңге чедирери болгаш ажилчы нийти көдүрүшкүңүң чедип амыр болур.

Беседаларга, илеткелдерге, лекцияларга, хана солуннарга социалистг чарыштың мурнакчыларын илередир, оларын дуржулазын өскелерге дамчылар, чөпчөстөрүн шүтүмчүлөөр, оларын өң дүргөн уузлаарын чедип амыр ужурут. Социалистг чарыштың чединишкени, оң массаның болгаш керек кырынга ботанышкыны алган хүдөөгөдүрүн түңдөөн чогуу өйүндө үндүреринден база хамаарың.

Оң-биле чөргөлештер социалистг чарышты кырым-биле органижастап, полит-массалың ажилчы эренгей тургузуу турар партия органижациялары бисте эвөөш өвөс дээрин айтыр керек. Чөөтк чаа Ээрбекте хөмүр даш шахтаында партия органижациязының өчгөт-сөлдүдө хураалыңа

Социалистг чарыштың мурнакчыларың көрүгүдүрү Совет Тываның он чыл оюнуң байыраалында областың болгаш районнарның хүндүдө самбыраарыңга, хана солуннарыңга чайыңандыр бижитер. Оларын хүрөөлөгө болгаш чединишкенин Улуг Октябьрның байыраалында улам өсүң, Төрөөн чуртка күш-ажылчы бөлөктер көвүдээр дээринге чигиниң турбас.

Оң-биле чөргөлештер социалистг чарышты кырым-биле органижастап, полит-массалың ажилчы эренгей тургузуу турар партия органижациялары бисте эвөөш өвөс дээрин айтыр керек. Чөөтк чаа Ээрбекте хөмүр даш шахтаында партия органижациязының өчгөт-сөлдүдө хураалыңа

Социалистг чарыштың мурнакчыларың көрүгүдүрү Совет Тываның он чыл оюнуң байыраалында областың болгаш районнарның хүндүдө самбыраарыңга, хана солуннарыңга чайыңандыр бижитер. Оларын хүрөөлөгө болгаш чединишкенин Улуг Октябьрның байыраалында улам өсүң, Төрөөн чуртка күш-ажылчы бөлөктер көвүдээр дээринге чигиниң турбас.

Социалистг чарыштың мурнакчыларың көрүгүдүрү Совет Тываның он чыл оюнуң байыраалында областың болгаш районнарның хүндүдө самбыраарыңга, хана солуннарыңга чайыңандыр бижитер. Оларын хүрөөлөгө болгаш чединишкенин Улуг Октябьрның байыраалында улам өсүң, Төрөөн чуртка күш-ажылчы бөлөктер көвүдээр дээринге чигиниң турбас.

Социалистг чарыштың мурнакчыларың көрүгүдүрү Совет Тываның он чыл оюнуң байыраалында областың болгаш районнарның хүндүдө самбыраарыңга, хана солуннарыңга чайыңандыр бижитер. Оларын хүрөөлөгө болгаш чединишкенин Улуг Октябьрның байыраалында улам өсүң, Төрөөн чуртка күш-ажылчы бөлөктер көвүдээр дээринге чигиниң турбас.

УЛУГ ОКТАБЬРНЫҢ 37 ЧЫЛ ОЮНГА АЛДАР КЫЛДЫР

ЛЕНИНОГОРСК. (Чөөн-Казакстан өб-лазы). Атайда өң улуг дөөн Соколынн рудиниң дагылары октябьр мурнуңуң чарыжының хүнүнен беш чылдың өгө-инде турганыга көөргө, өзгөчө санымда-лай кытап хөй руданы берип турарлар. Сентябрьде мурнакчы коллектив тос айлаар программаның дашаар өлөөн хөй демир оруктар составы чиг-этти чорутканнар. Ол дээр, хөй күш үнөр чорудугааларын механижастааның, даг ажилдарыңның техноложияны өжиктенгенин түңдөөлөр. Чөр адының ажидашкыныңга күш-ажылды органижастаарын өскерткени улуг ажилты берген. Механизмнери ажил-лаарын өжиктер дөөн дагылар бугү кел-чегери ап турар.

Эш Маршалкин баштаан адымгы үчөктө-түң дагыларының коллективн чөр адының ажидашкының чыл планын хуусаа бетинде күүсетпөөн. Ында өске-даа бугүдүгө коллективтери база өкя ажилдап турар.

Герман Демократтыг Республиканың беш чыл оюнга алдар кылдыр

Герман Демократтыг Республиканың тургустунганың бөр беш чыл оюнга алдар бодурган кееже политехниктиг мун-зейге болган. Оң кеежини Даштывы-биле културлуг харылзааның Бүтү-эвиледиң нийтиели база политиктиг болгаш өртем билгиери негерлериниң талазын-биле Бүтү-эвиледиң нийтели органижастаан.

Чевуелиниң кеежигүнү З. Н. Гагарина, Сталиннң шаңдадың лауреаттары РСФСР-ннч чуртукчу Н. В. Томский, шү-лүчү Е. А. Долматовский болгаш өске-лер-да Герман Демократтыг Республи-ка чоранышың дугайың чугаалааннар.

Немец чөгаалчыларың чогаалчы бистинь чуртувуста делгеренгейн-биле ажилгытың турар

Немец чөгаалчыларың чогаалчы бистинь чуртувуста делгеренгейн-биле ажилгытың турар. Оларынң номнарын миллион-миллион кижилер номчуп турар-лар.

Келлерының чогаалдарын он-он катап парлап үндүргөн. Германияның амыгы үеңк чөгаалчы-ларың номнарыңа совет номчукучтар улуг сонургаалы салып турарлар. Чи-жээ, В. Бредельдиң чогаалдарын 63 катап 1150 муң экземплярлар кылдыр парлап үндүргөн.

Польшаның күрүне театрының Москвага сөөлү шини

Москвада өңч көргүзүп турар Польша-ның күрүне театры октябьр 6-да сөөлү шини көргөскөн. Зады көрүкчүлөр то-луг омурулканнар, олар артистерге илин-биле ужурашканнар. М. Вайжковскийнн тургусканы, амыгы үеңк талантлыг польша шии чогаалчысы Е. Юрандо-тун «Бидиң үелер» деп шини көргөскөн.

Келлерының чогаалдарын он-он катап парлап үндүргөн. Германияның амыгы үеңк чөгаалчы-ларың номнарыңа совет номчукучтар улуг сонургаалы салып турарлар. Чи-жээ, В. Бредельдиң чогаалдарын 63 катап 1150 муң экземплярлар кылдыр парлап үндүргөн.

Социалистг чарыштың мурнакчыларың көрүгүдүрү Совет Тываның он чыл оюнуң байыраалында областың болгаш районнарның хүндүдө самбыраарыңга, хана солуннарыңга чайыңандыр бижитер. Оларын хүрөөлөгө болгаш чединишкенин Улуг Октябьрның байыраалында улам өсүң, Төрөөн чуртка күш-ажылчы бөлөктер көвүдээр дээринге чигиниң турбас.

Чөөтк чаа Индияның артистери СССР-де келген. Олар бирин концертти бо чылдың август 31-де ССР Эвилелиниң Улуг театрынга көргүсөөн. Чурута: «Бистинь Индия хамыктың өжиз» деп шүтүлгөдди индий арти-стериң өтүскөп турары. Фото Ф. Кисловтуу. СЭТА-ның фотозонназы.

Бистинь область

Чөөн-Хемчиң району «Большевик» кө-дө ажыл-агый артели маддын баш саанын өстүрүп, оң продукцияны бедиктиң, мал өстүрөр чыл планын октябьрның 1-де нийтиң-биле 105 хуу күүсетпөөн. Оң иш-тинден мыйкыстың болз малың—107, чылгызың—109, койнуң—104, өшкү-күү—100, хаванын—190 болгаш күштүү—107 хуу кылдыр күүсетпөөн.

Мал өстүрөр планын күүсеткен

Питиңиң малың баш сааны өстүрер, оң продукцияны бедиктер керекке чамык малчынар улуг күштү салган. Чижээ, хойку эш О. Бошканың 232 койларынн 232 хурагыны бүтүн менди кадала-лап, хөй бүрүдүндө 2 килограмм дүжүт ап турар. К. Сангыспаа 231 койларынн 231 хурагынаарын, К. Мажит-Доржу 109 койларынн 109 хурагынаарын бүтүн-биле кампалап алган. Базө чылгычы эш М. Дурмыч-оол 25 беден 24 кулуну,

Кыштагалашыңга белектер

Чайгы чөдө өсүрүң азыра «Барма-совхоз» бо чылмы мал өстүрериниң күрүнө планын амыр күүсетпөөн. Амы кол кичөөгөй мал ажилыңың өң харымсалгады үеңи—кышка белектерге улашкан, фермаларын малчыныры чүткүдүтү ажилдап турар.

Улуг сагыш салышкын

Нийтиңиң ажил-агыйыңа киржир, өр-теме өөренир талазын-биле не-хөргөжө-нерге Совет чазак таварыштың байдал-ларын тургузуу турар. Ылангыч колхоз-чу хөргөжөөрннн уруглары култур-луг өсү-биле доруктарыга уруглар ар-дыларын болгаш салдарын тургузуу, а илерин колхоз бугүдүгөдүгүңүң азы-бу-ру ажилдарыга кирештирер турар.

Мурнакчы малчынар

Чаа-Хөл районуң Молотов аттыг кол-хозтуң шээр малдарының кадарчылары дигер Э. Дамба, Т. Селикпаа олар маддын беш саанын өстүрериниң талазын-биле багай аэс ажилдап турарлар. Олар бо чылмы төрөөн 577 өшкүдүрүнн төдөдүр чиди-риг чөккө менди кампалап алганныр.

Мурнакчы малчынар

Малчынар чайгы үеде малдарын семирт-кери-биле Ак-Хем бакшынын серин тайгаларың оларатканының түңдөөлө-дө, өмк, хойларын семиртегези өкй болуп турар.

Дүжүт ажаап алышыңыңга дузаламчы

Областың совпартшколының дымнак-чылары 20 ажил кижиге школазы партия төрөоңуң секретары эш Давылайга ба-шт-таткан, Бии-Хем районуң Ленин аитыг көдө ажыл-агый артелиниң дүжүт ажаап алышыңыңа 15 хонукта шөптөөсөр.

Дүжүт ажаап алышыңыңга дузаламчы

Олар 362 гектар тарааны кезип, 300 тонна тарааны арылган, кутраткан күр-нөгө дүжүрүңга дузалашканнар. Шефчи-лөр өртөгөннн 6 шактан кеежөөкниң 7 шакка чедир үзүктөл чөккө ажилдаш, боттарының кызымаккай чоруп көргү-сөтпөөн. Дымнакчылардан Өвүр, Биштал-оол, Бону, Таьнын, Бичең-оол, Төлдө болгаш өскелер-даа илөкпейлг ажилдап, өң беш хүнүң дүжүзүңдө 50—90 күш-хүннери ажилдашканнар.

Районнарда тараа культураларының болгаш картофель ажаап алышыңының чоруп турарының дугайында

МЕРЭЭ

(1954 ч. октябрь 5-те, хуу-биле).

Районнар	Естөгүчү тараа өсү-түрүдүрү	Ажаап ал-дылса картофель
1. Тес-Хем	100,0	100,0
2. Эриш	100,0	100,0
3. Өвүр	98,0	—
4. Тоңу	97,5	95,0
5. Чаа-Хөл	92,5	66,6
6. Бай-Тайга	87,4	82,3
7. Таңды	81,1	68,0
8. Сүт-Хөл	80,6	62,9
9. Кызыл	78,6	96,3
10. Барың-Хемчиң	75,8	62,7
11. Чөөн-Хемчиң	72,4	81,3
12. Бии-Хем	65,4	80,0
13. Улуг-Хем	63,0	55,5
14. Чаа-Хөл	50,4	80,0

Районнарда тараа культураларының болгаш картофель ажаап алышыңының чоруп турарының дугайында МЕРЭЭ

(1954 ч. октябрь 1-де, хуу-биле).

Районнар	сүт	эът	дүк
1. Бай-Тайга	81,8	77,7	101,9
2. Барың-Хемчиң	77,2	75,9	81,3
3. Сүт-Хөл	76,0	93,6	92,8
4. Чаа-Хөл	73,1	100,9	112,5
5. Бии-Хем	72,7	73,9	84,9
6. Өвүр	68,9	92,4	103,6
7. Улуг-Хем	64,5	82,1	103,2
8. Таңды	64,4	95,8	100,4
9. Чөөн-Хемчиң	61,4	80,3	119,6
10. Чаа-Хөл	58,8	94,6	102,1
11. Тес-Хем	52,4	95,2	106,4
12. Кызыл	43,7	68,1	113,1
13. Эриш	38,8	112,9	114,5
14. Тоңу	28,1	57,1	130,7

Районнарда тараа культураларының болгаш картофель ажаап алышыңының чоруп турарының дугайында

МЕРЭЭ

(1954 ч. октябрь 5-те, хуу-биле).

Районнар	Естөгүчү тараа өсү-түрүдүрү	Ажаап ал-дылса картофель
1. Тес-Хем	100,0	100,0
2. Эриш	100,0	100,0
3. Өвүр	98,0	—
4. Тоңу	97,5	95,0
5. Чаа-Хөл	92,5	66,6
6. Бай-Тайга	87,4	82,3
7. Таңды	81,1	68,0
8. Сүт-Хөл	80,6	62,9
9. Кызыл	78,6	96,3
10. Барың-Хемчиң	75,8	62,7
11. Чөөн-Хемчиң	72,4	81,3
12. Бии-Хем	65,4	80,0
13. Улуг-Хем	63,0	55,5
14. Чаа-Хөл	50,4	80,0

Районнарда тараа культураларының болгаш картофель ажаап алышыңының чоруп турарының дугайында МЕРЭЭ

(1954 ч. октябрь 1-де, хуу-биле).

Районнар	сүт	эът	дүк
1. Бай-Тайга	81,8	77,7	101,9
2. Барың-Хемчиң	77,2	75,9	81,3
3. Сүт-Хөл	76,0	93,6	92,8
4. Чаа-Хөл	73,1	100,9	112,5
5. Бии-Хем	72,7	73,9	84,9
6. Өвүр	68,9	92,4	103,6
7. Улуг-Хем	64,5	82,1	103,2
8. Таңды	64,4	95,8	100,4
9. Чөөн-Хемчиң	61,4	80,3	119,6
10. Чаа-Хөл	58,8	94,6	102,1
11. Тес-Хем	52,4	95,2	106,4
12. Кызыл	43,7	68,1	113,1
13. Эриш	38,8	112,9	114,5
14. Тоңу	28,1	57,1	130,7

